

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31. III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
ČETVRTGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2 D

Cijonizam srednje linije

Na njega sa svih strana udaraju. Protiv njega se sa svih strana zatvaraju i ograničavaju. S njime su svi nezadovoljni, protiv njega prave svagdje frontove, osnivaju se stranke i frakcije, kojih je ideologija često puta posve nejasna i maglovita u pozitivnom pravcu i kojih je sav *raison d'être* jedino u negativnom stavu prema srednjolinijaškom »gradjanskom, buržujskom« cijonizmu. Oko klal- ili »Stancijonizma« nastaju u cijonističkome pokretu i u cijonističkoj organizaciji nove struje i nove orijentacije, veći ili manji tabori, sada čvršći, sada slabiji, sada trajniji, sada prolazniji. Prvi im je čin, prva enuncijacija: rat srednjoj liniji, rat svim sitijma i zadovoljnima, svim kompromisnim buržujima! Sa velikim se aplombom najavljuje egzodus iz trome i pospane stare sredine, kojoj se opširno i uvjerljivo nabrajaju svi grijesi i propusti. Jaka i oštra kritika rada — naročito metoda — srednjolinijaškog cijonizma jesu i najjači izraz nove grupacije, koja obećava nove, izglednije i uspješnije metode. Nu badava se čeka na pozitivni program tih novih grupa, badava se traže njihova nova, velika djela. Nove struje postaju vrlo rano stare, istroše se prije nego li nešto stvore, dolazi do reakcije u redovima tih novih struja, do novih cijepanja i novih diferencijacija. I tako dalje ad infinitum. Konačno svaki jači čovjek već predstavlja neku zasebnu struju i ideologiju.

Nijesam načelno protivan grupisanju po principijelnim gledištima. Znam, da je kritika jaka crta u židovskome karakteru i bilo bi neprirodno i nerazumljivo, kada te kritike u našim vlastitim redovima, u cijonističkoj organizaciji ne bi bilo. Od kritike cijonizam, koji radi u punoj javnosti, ne bježi. On čak kritiku traži i izazivlje, jer hoće da od nje uči, hoće da čuje sud o svome radu, hoće da upozna svoje pogreške i propuste, pa da bude u stanju, da ukloni i popravi nedostatke.

Nu jesu li u cijonizmu razmimoilaženja u nazorima tolika, da je to moralo dovesti do osnivanja tolikih frakcija i grupacija? Ja to odlučno poričem. Uvjeren sam, da bi mnogi nazor bio mogao mnogo lakše doći do uvažanja, da nije odmah poprimio opozicioni stav prema »mjerdajnima«, nego da se kušao u sklopu jedinstvene organizacije skrenuti pravac rada više u izvjesnome smjeru. Zaboravilo se, da unutar cijonističke organizacije mogu i moraju da dodju u izvjesnoj mjeri do uticaja svi smjerovi i svi nazori i da u tu svrhu nije potrebno cijepanje organizacije u množinu frakcija. Cijoni-

zam hoće da u cilju izgradnje Erec Israela ujedini sve Židove, upućen je na pomoć i saradnju svijju i mora da vodi računa o idealima i potrebama svijju. On je dakle po svojoj prirodi srednjolinijaški, on mora praviti kompromise i ne smije dozvoliti, da prevagnu ekstremistička nastojanja, jer bi to bio početak kraja, jer bi to dovelo do rasula organizacije i do nulificiranja pokreta. Jer pokret bez jake i jedinstvene organizacije ne može da bude i da obстане.

Diferencijacija struja unutar cijonizma napredovala je već toliko, da je postala jednim ozbiljnim problemom, jer je mnogo više na smetnju nego na korist. U prvi čas, kada se ovakova nova struja javi i izdvoji, ona unese nešto života u naš pokret, naročito onda, ako su vodje opozicija jake ličnosti. U prvim danima prvih sukoba između starih i mladih, između starog i novoga tabora čini se, kao da bi pokret, da bi organizacija otuda mogli samo dobiti, kao da će svaka stranka gledati, da što više predobije cijonističku javnost, da će svaka strana gledati, da predobije novih ljudi i novih sredstava, da ojača svoje pozicije i tako dokaže svoje pravo. Nu ta borba dosta brzo prestaje. Nova struja popušta u svome elanu, pa stara sredina više nema česa da se boji i od česa da se brani. Nova grupa orda ostaje prividno grupa, nu ne radi ništa. Tek je odvukla ljudi i sredstava iz stare sredine, koju je oslabila; a da taj minus nije nadoknadila novim tekovinama.

Koliko je u većini slučajeva bezrazložno, preuranjeno, prenačljeno i štetno ovo pretjerano cijepanje u frakcije i diferenciranje po ideološkim smjericama, vidi se najbolje, ako se načini bilansa rada, efekta i šteta po frakcijama i grupacijama. Objektivna posmatrač morat će priznati, da cijonizam srednje linije vrlo dobro prolazi u toj bilansi. Najveći dio realnih pozicija u zemlji dali su, stvorili ili omogućili upravo klalcijonisti, najveći dio sredstava dali su oni. U cijonističkoj organizaciji klalcijonisti su ona sredina, koja uvijek daje i radi za općenitost, ne tražeći nikada ništa za sebe. Sve druge struje i frakcije, a osobito krajnosti, daju i rade za općenitost mnogo manje, ali traže tim više za sebe. Za svoj rad i za svoja davanja ekstremisti stavljaju uvjete, dok klalcijonisti rade i daju bezuvjetno. Ekstremisti su u cijonizmu one struje, koje više primaju, dobivaju i traže od cijonizma za sebe, nego li što daju cijonizmu. Klalcijonisti ne traže za sebe gotovo ništa, oni samo davaju. Na kojoj je strani

onda veći idealizam, veća požrtvovnost i veća sposobnost za pregaranje?

Ekstremne struje mogu da bilježe u svoju korist samo jedan jedini plus prema srednjoj liniji: da su ekstremne struje u većoj mjeri nego srednja linija poslale ljude u Erec Jisrael. Time bi se mogao protumačiti življi interes ekstremnih struja za probleme izgradnje Erec Jisraela. Nu ne treba zaboraviti, da je i Aliju finansirala srednja linija mnogo više nego li ekstremne frakcije i da su interesi klalcijonista i u tome kao u svakome pravcu zapostavljeni sistematično prema interesima ekstremista, koji su bili glasni, žestoki i netrpeljivi i koji uvijek traže, da se u prvome redu zadovolji njihovim zahtjevima. Možda je popustljivost klalcijonista u tome išla predaleko. Javljaju se već jake tendence, da u tome dodje do promjene sistema i metoda rada. Uvjeren sam, da bi to bilo samo na korist stvari.

I u nas se u novije vrijeme javljaju pokušaji i nastojanja, da se učini propaganda za ekstremističke ili maksimalističke postulate. Takav se rad opaža naročito kod omladine. Potrebno je, da i naša omladina dobije znanja i stekne razumijevanja za razna strujanja i naziranja, koja danas vladaju u židovstvu i u cijonizmu u pogledu izgradnje židovske narodne domaje u Erec Jisraelu. Nu smatram nepotrebnim i štetnim, da se k nama presadi duh frakcija, koje su nastale u sasvim drugim sredinama i koje kod nas nemaju i ne mogu naći autohtonoga tla. Kod nas bi frakcije bile umjetne biljke, koje bi nam oduzele mnogu silu, a da nam nebi dale nikakav ekvivalent. Neka se našoj omladini govori o strujanjima u savremenome židovstvu, nu to treba činiti lojalno i objektivno, bez i najmanje partijske natruhe i bez frakcijske zasljepljenosti. Ambijenat, u kojem raste naša omladina, dosta je mučan sa židovskoga gledišta, te ne treba unašati još više komplikacija i problema u njezin život. Trebalo je dosta vremena i napora, da dade-mo našoj omladini jednu donekle solidnu osnovicu i da stvorimo dosta dobro raspoloženje za njezino židovsko vaspitanje. Te tekovine ne smijemo ugroziti time, da naprtimo našoj omladini komplikovane probleme, koji ne odgovaraju našim prilikama i potrebama.

Najmanje je dopustivo staviti omladinu pred bezizlazna ili pred takova dilemata, koja su mozgovno, vještački, iz principijelnih razloga postavljena, a koja ne odgovaraju faktima i životu, kako je to nedavno učinio vodja te omladine (Cvi Rothmüller: »Modri i zeleni šekel« u »Gideonu« br. 3., god. VI.). Nije ovdje, na

kraju članka, mjesta, da se rasprave socijalni temelji izgradnje Erec Jisraela. Nu moram najodlučnije odbiti tvrdnje, kao da imade bilo koje struje u cionizmu, koja bi bila protivna principu narodnoga rada i nacionalne kolonizacije. Takove struje u cionizmu nema i ne može je biti. Ni u teoriji, ni u praksi nije učinjen ni sa koje strane ni najmanji pokušaj, da se obori princip nacionalne kolonizacije. Radi se tek o tome, da se dopusti i omogući, da se pored nacionalne kolonizacije učine i drugi pokušaji, koji obećavaju, da bi mogli pridonijeti bržoj i svestranijoj izgradnji Erec Jisraela. To su tako komplikovana pitanja, te sumnjam, da ih omladina može posve shvatiti, znadem samo, da ih ona ne može riješiti i nije pozvana, da ih rješava. Nema struje i cionizmu, koja ne bi tražila, da se židovska narodna domaja izgradi u duhu socijalne pravde. Tu socijaliste nemaju nikome da daju lekcije, jer u tome čak Mizrahisti idu dalje od lijevice, a Tora je starija i uzvišenija od Marxa. To bi vodila omladine morao znati i ne bi smio stvar krivo i jednostrano prikazivati.

Ako Cvi na koncu svojega članka poziva omladinu, da uzme zeleni ili modri šekel, već prema tome, da li pripada onima, koji hoće socijalnu izgradnju Palestine, ili onima, koji je ne će, — onda protiv te njegove insinuacije prema klalcionistima moram najoštrije ustati. Uvjeren sam, da Cviju ne će uspjeti, da u omladini pobrička pojmove i da ih nauči gledati u cionizmu — barem koliko se to odnosi na klalcioniste — nastojanje, da se izruči radnike bogatašima, koji će ih izrabljivati upravo tako, kako bogataši izrabljuju radnike...

Vjerujem, da imade i kod nas cionista, pa i omladinaca, koji po svojem nazoru imaju pravo da uzmu zeleni, socijalistički, šekel. Njima priznajem pravo, da agituju za zeleni šekel. Nu njima mora, više nego drugima, esobito kod nas biti stalo do čistoće šekela. Oni se u svojoj agitaciji smiju služiti samo dostojnom, znači lošom propagandom i ne smiju — to se valja razumijeva samo sobom! — »prodavati« zeleni šekel nesocijalistima, buržuima, klalcionistima, srednjolinijašima.

Na koncu želim, da socijaliste-cioniste, ne budu u svome radu zadojeni du-

hom socijalne pravde manje nego li su to stari cionisti iz »kapitalističke« buržujске sredine.

Lav Stern.

Oni i mi

Pisma iz Evrope I.

Pariski dopisnik cionističkog korespondentskog ureda u Berlinu — »Zionistische Korrespondenz« (Ziko) — započeo je red članaka pod skupnim naslovom »Pisma iz Evrope«. Ovi će članci govoriti o refleksiji židovskog života u nežidovskoj okolini. Uporedo s »Jüdische Rundschau« donosimo ovdje prvi od ovih članaka.

N. R. Paris, 17. januara 1917.

Naš odnos prema Orijentu, Aziji i »azi-jalizmu« bio je već mnogo puta predmetom većih i manjih članaka, što dobrih što loših knjiga a i čitavih političko-filozofskih sistema. Kad se apstrahiraju neplodne i ekstremne tvrdnje, što ništa ne dokazuju, ostat će lozinkom za politički put po našem mišljenju nepobitna teza o važnoj posredničkoj ulozi, koju imaju da odigraju židovska nacionalna domaja u Palestini i od nje inspirirano židovstvo u sukobu istoka sa zapadom.

Ova teza kaže u jednu ruku ovo: Židovi nijesu došli u Palestinu kao preteče neke idealističko imperijalističke vojne zapadnih sila; židovska domaja, koju ćemo mi izgraditi, nije predstraža zapadnih vlasti u smislu ovakovog osvojenja, mi nastojimo, da se kao adekvatan dio priključimo duševno nam srodnoj nacionalnoj porodici orijenta, naročito narodima Bližeg Istoka. A hoćemo li ovu posredničku misiju dobro provesti treba u drugu ruku da vodimo računa i o odnosu između židovstva i Evrope — lovamo se dakako ubraja sav američko-evropski kulturni krug. Sadržano je u biću posredničke uloge, da se zbliži sve, što je dvojako, različito, sve stranke, koje jedna drugu negiraju i da se provede mirna rasprava i harmoničko izmirenje ondje, gdje prijete golemi konflikti.

Drugi dio ovog problema, shvaćen kao aktuelni akcioni program pretpostavlja savjestan i tačan studij kulturno političkog raspoloženja i naziranja u Americi i Evropi i određuje ciljem informiranja oficijelnog mišljenja Evrope i Amerike o židovskom i palestinskom problemu a i sticanje svih simpatija i svega aktivnog, što ovdje dolazi u obzir. Novost, koju su Balturova deklaracija i priznanje palestinskog mandata donijeli

črtavom židovstvu dajući mu politički status u neku ruku političkog jedinstva, ta novost mora odlučno da utječe na izvršenje ovog akcionog programa. Ovaj se rad mora da vrši u znaku židovske nacionalne domaje, koja se rađa i koja oficijelno već i postoji, a mora da se shvati kao integralan dio internacionalne politike. On se ne može da ograniči na jednu zemlju ili na jednostrano određeni kompleks nekih zemalja. Mora da obuhvati čitav svijet i svagdje se moraju da nađu i skupe snage i simpatije, koje bi mogle i hlele da uzrade »pro Palestina«.

Jednim od najvažnijih eksponenata »organiziranog« ljudstva, koje mora da se informira i pouči, treba da se smatra Savez Naroda, a kao najvažniji gradovi dolaze bez sumnje za tu akciju u obzir pored Londona i New Yorka i Genf, Paris, Rim, Prag, Stockholm, Berlin i Haag.

U »Pismima iz Evrope« treba da se izvede pokušaj, da se istraži »the body and the pressure of time« obzirom na židovstvo i njegove prilike i da se pažljivo, iskreno, na temelju ličnog opažanja i doživljavanja reproducira razvitak evropskog raspoloženja obzirom na Cijon i palestinski problem.

Ima zato dovoljno materijala: Svuda se osjeća posve novi i naročit interes za židovski problem. Brzim razvitkom prilika postalo je to židovsko pitanje integralnim dijelom općeg kulturnog programa u kulturno jačim zemljama a naročito u kulturnim i prosvjetnim krugovima tih zemalja, pa je katkad obudilo većma jak i živ interes ovih krugova.

Barem se u Parizu taj interes jako osjeća. Ne postoji samo interes za ukupni kompleks židovskog pitanja — židovsko je pitanje postalo predmetom mode. Najbolji nakladnici rado primaju knjige o židovima, romane, što čitaju židovski život i židovske ljude, »židovski« se filmi najviše posjećuju. Sada u isto vrijeme izlažu tri židovska slikara svoja djela, a 21. januara čitao je Awidih u Saal Gaveau neke odlomke iz biblije — čitao je jevrejski. O židovstvu se govori u salonima i u jednoj od najraširenijih francuskih revija, »Revue de Paris« (išće Pierre Benois (autor djela »Atlantide«, tiskanog u 400.000 egzemplara) novi palestinski roman »Le but de Jacob«. To će djelo izaći u martu kao knjiga, pa će se kao i sva djela Benois-a štampati u nekoliko stolina hiljada egzemplara a i prirediti za film. »Silbermann« od Lacretelle-a dostigao je nakladu od 75.000

Ašov svezak »Zabavne Biblioteke«

Zagrebačka »Zabavna Biblioteka«, solidan izdavački institut, pred kratko je vrijeme, čini se prvi puta otkako postoji, izdala djelo jednog židovskog pisca, točnije rečeno jednog jidiš-književnika. Izbor je — ako se je uopće radilo o izboru — pao na »Mary« od Šaloma Aša. Ta je knjiga izašla u Berlinu na ruskom jeziku, pa je sa tog izdanja prevedena na hrvatski.

Ne slave se uvijek najbolji pisci i ne prevode se vazda najbolja djela. To valja imati na umu, kadgod se uzima u ruku knjiga, koje nam je upoznanje donio više slučaj nego objektivni izbor. Pa ako se u ovim riječima krije aluzija na knjigu Šaloma Aša, koju je izdala »Zab. Biblio-

teka«, onda se treba da kaže, da tu akciju opravdava predgovor knjizi, koji prema uzusu Z. B. govori o piscu, ali pokazuje slabo bibliografsko poznavanje Šaloma Aša. Taj predgovor nikako ne uvodi čitaoca u samo djelo, koje knjiga sadržaje, nego govori veoma zbijeno o nekim znatnim suvremenim i umrlim piscima na jidišu i o pojedinim jačim i znatnijim djelima Ašovim. Sama redakcija »Zab. Biblioteke« kaže u tom predgovoru, da nigdje nije mogla nabaviti slike autorove, a ni njegova potanijeg opisa. To se samio za se može donekle da razumije i oprost, ali knjiga ima još jedan nedostatak, koji eventualno ne znači nedosljednost prema naslovu biblioteke (»Zabavna«), koja je knjigu izdala: U tekstu spominju se veoma mnoge stvari, koje velika većina čitalaca »Zab. Bibl.« ne može da razumije,

jer naprosto ne poznaje židovstvo uopće, a istočno židovstvo napose. Riječi: cadik, hortkover cadik, hasid, tales, kol nidre (ima toga mnogo u knjizi) nijesu nigdje ni prevedene, ni protumačene. Citira se jedan jevrejski Gordonov stih, a nigdje nije preveden. To možda ne smeta čitaoca, kog u ovoj knjizi zanima glavna linija radnje i »ljubav« glavnih lica, za nj je knjiga i ovakova, kakova jest, dovoljno zabavna. Ali program »Zab. Biblioteke« nije samo zabavan, nego ona hoće da jugoslavensku čitalačku publiku upozna s izborom dobrih, da, »najboljih svjetskih pripovjedaka svjetske književnosti«. Redakcija nije u ovom slučaju bila dovoljno savjesna, i ako ona izdaje dobre, literarne prijevode izabranih djela, uvodeći čitaoca veoma ispravno u ambijenat pisca i misaoni ili poetički predmet samoga djela i

svezaka, pa se čovjek rado laća pokušaja, da na temelju ovih dviju knjiga — »Silbermann« i »Le but de Jacob« odredi distancu, kojom je prošla evolucija francuskog javnog interesa za razna židovska pitanja.

Obje su knjige toliko različite kao što su različite duševne osnovice njihovih autora, njihov milieu i njihova čuvstva, kojima zahvaćaju židovski problem, kao što su različiti dijelovi problema, koji osvojiše pjesnike.

»Silbermann« koji je izašao pred kratko vrijeme i pobudio mnogo pažnje i interesa, rodio se u finom protestanskom milieu pa crta fundamentalni problem o odnosu kršćanskog društva prema Židovima. Lacretelle nam pokazuje, kako se i u školi, gdje se djeca povode za očevima svojim, sjedinjuju protestant i katolik u zajedničku hajku protiv Židova.

Vanredno nadarena židovskog dječaka Silbermanna, koji možda više od svih svojih saučenika osjeća ljepotu francuskog jezika, koji taj jezik izgovara najbolje od svih u neuporedivo ljepoj deklamaciji, koji više nego svi njegovi drugovi razumije francusku, što više franc. crkvenu tradiciju i umjetnost, kog posvema ispunjava stil francuskog doživljavanja i osjećanja pa hoće da svoju neobičnu snagu slavi u službu francuske kulture, tog dječaka izguraše iz škole pa i iz francuske, jer ga svuda držahu neželjenim tuđincem. Tek je jednog prijatelja našao, nekog lijepog, profinjelog mladog protestanta njezna osjećaja, koji se unatoč kojekakvih napadaja pridružio Silbermannu raskinuvši zbog njega vezu sa čitavom okolinom. Ali i on ga iza njegova odlaska izda na veoma gadan način. Uvidio je beznačnost ove borbe, osama mu postade nesnošljivo, pa hoće da paktnira s okolinom, koja ga opet počela da privlači, jer se oslobađa direktnog utjecaja demonski genijalne ličnosti Silbermanna. Ne odbija ruku, što mu je pruža nekadanji njegov katolički drug, pa da zapečati izmirenje nekim aktom obazre se na karikaturu Silbermanna, koju je na zidu nacrtao neki učenik (s napisom »Mort aux Juifs«) pa dodaje svoje porugljive napomene ističući koliko karikatura naliči originalu. Ovom scenom završava se protestansko crtanje dramatskog konflikta, ispunjeno simpatičnim osjećajem, u kojem imade znanja i stvaranja, pa pokazuje jalovu »faillit de l'assimilation« ne označivši nikakovu nadu u oslobođenje.

Roman »Le but de Jacob«, koji sada

izlazi u »Revue de Paris« napisao je muž, katolik, u kog imade jakog katoličkog i nacionalističkog osjećanja, muž, koji veli, da su mu učitelji Maurras i M. Barres, vođe francuskog antisemitizma, koji je pošao u Palestinu pun svih predrasuda svoje nauke i svoga milieua, pa je ondje u Židova našao »dušu«, lijepu i uzvišenu što može da prozre dobra cvoga svijeta i da se dokraja zanese najvišim idealima čovječanstva.

U Pierre Benois-u razbija pjesnik gotove, otprije stvorene formule, pa piše knjigu, koja je himna toj židovskoj duši. Nakon sloma njegovog creda nalazi svoje spasenje u pokušaju, da shvati i prohumači nacionalističke teorije svojih antisemitskih učitelja da shvati židovsko pitanje studiranjem Židova i Židovskog problema. On odlazi »a Barres male informato ad Barres melius informandum«. On ne negira svoje nacionalističko naziranje i raspoloženje, ali on je dovoljno »fair«, da u ovom slučaju prizna nepravdu formule »quod licet Jovi non licet diis minorum gentium«. Oni zakoni, koji određuju razvitak francuskog nacionalnog genija, koji opravdavaju njegove zahtjeve, moraju da vrijede i za Židove! tako je zavolio židovski nacionalni pokret. S puta po Palestini, na koji je pošao, da skupi material protiv mandata i protiv cionizma, vraćio se s drugim stavom i naziranjem. I u svom crtanju novog palestinskog života, koje počiva više na štimungu nego na točnom studiju zbilje, postaje oduševljenim bardom novog židovskog čovjeka, što se javlja u Palestini.

Zaista je veoma zanimivo slušati Pierre Benois-a u kojem javnom predavanju, romanu ili u privatnom razgovoru. Možeš da se nehotice raduješ tom jušerašnjem protivniku — možda i neprijatelju, koji danas pokazuje i iznosi iskrenu, lijepu i ljudsku radost zbog svog »kričca, otkričca židovske duše, pa slavi svoje izmirenje s Izraelom.

A kad se uzme u obzir, koliku odlučnu ulogu igra još uvijek u Francuskoj — zar samo u Francuskoj? — »riječ«, tad se čovjek raduje zbog ovog simpatičnog pojava, koji možda naviješta zonu izmirenja Izraela s ostalim narodima, izmirenja, koje je izvela Palestina i koje se rađa iz raspoloženja, što se stvara u Palestini.

Ovako promatrani literarni pojavi postaju političkim događajima, što izriču pouk, koji se ne smije da mimoide. Raspoloženje, što si toliko pobjednički ulire put, označuje

početak dobre konjunktore, koju treba iskoristiti da ne predje u protivno polje.

Neka dama, veoma pristupačna svakom posljednjem cri-u mode, članica najviših francuskih krugova ustvrdila je: »Les choses juives sont bien à la mode«. Ali u brzom tempu francuskog intelektualnog razvitka moraju se ovakove stvari da čvrsto podržavaju i podupiru, jer bi ih sutra mogle da zamjene druge, novorođene stvari. U tom će se smjeru po svojoj prilici doskora štošta pokušati. Važnu bi ulogu cvdije mogla da igra »La Revue Juive«. Njen prvi svezak izlazi u jednoj od najboljih francuskih naklada »Nouvelle Revue Française«.

Vrhovni rabin u Subotici

U nedjelju, dne 18. o. mj. bio je vrhovni rabin, dr. Isak Alkalaj, gost žid. bogoštovne općine u Subotici. Ko je pribivao ovim svečanostima, nije imao taj dojam. Vrhovni rabin dočekan je u Subotici od cijeloga grada velikim počastima i srdačnim oduševljenjem.

Jedna oveća deputacija pošla je u susret g. vrhovnom rabinu do Bačke Topole. Već prije stigle su deputacije iz gotovo svih općina Vojvodine u Bačku Topolu, da prate vrhovnog rabina.

Stanica u Subotici bila je okićena zastavama i cvijećem. Na hiljade je ljudi došlo na stanicu. Odbor sa plavo-bijelim znakom vršio je uzorno redateljsku dužnost. Na peronu bila je postavljena vojna glazba. Tu su se skupili i zastupnici oblasti i vodje subotičkih Židova. Pod zvukom glazbe stigao je voz u stanicu. Kad je vrhovni rabin sišao s voza, dočekan je burnim »Živio« i »Jehi« poklicima. U ime grada Subotice pozdravio je vrhovnog rabina veliki župan, Gjorgjević, srdačnim riječima, u kojima je bilo pored izražaja štovanja i ljubavi za ličnost vrhovnog rabina i mnogo priznanja za kulturnu važnost cjelokupnog židovskog naroda. Iza toga pozdravio je vrhovnog rabina dr. Imre Vidor, u ime subotičke bogoštovne općine, koja s ponosom i poštivosti danas pozdravlja vjerskog vođu Židova u zemlji. Nadrabin Moses Deutsch pozdravio je dra. Alkalaja u ime ortodoksnе općine vrlo srdačnim riječima. U njegovim je riječima bila iskra od one klisure ustrajnosti, koje je židov-

olakšava mu lektiru bilješkama i tumačenjima, kojih u našoj knjizi nema. A ovdje se redakcija ipak trebala pobrinuti, da joj velik dio čitalaca ne zapinje na bezbroj mjesta o židovske riječi, koje nikako ne može da razumije, a trebalo je to učiniti toliko više, što joj je ovo prvo izdanje jednog djela prave židovske literature. No pored prigovora »Zab. Biblioteci«, treba da joj zahvalimo, što je konačno u nas izašla u literarnom prijevodu jedna knjiga Šaloma Aša. Knjiga će jamačno naići na dobru prodaju: prvo što je »židovska«, a drugo što je usto zanimljiva i laka. Nema nikakve naročite tendence. Šalom Aš crta, riše, zanosi se. Ipak u njega neki aspekt, neki način gledanja. I katkad je on čist realista, da mu začas opet zavlada tekstom poetički zanos, pa zalazi u simboliku i pjesničku hipertrofiju fraza,

opisa i karakteristika. Čovjek, zaveden kojekakvim kritikama i glasinama voli u svakom novom djelu, koje dosada nije poznavao, tražiti neku tendencu i neki određeni smjer.

I recenzent uglednog zagrebačkog dnevnika »Obzor« nalazi u »Mary« s jedne strane bolovni cionistički razmak, a s druge prilagodjivanje slavenskoj okolini i ruskom muziku, kojega pisac — iza ogorčenog jednog pogroma — hoće da shvati. A na kraju krajeva Šalom Aš je Mary Rosenzweigovu i ostala glavna lica knjige povezao radnjom, koja nije originalna i nova, a sve je osobe i sve situacije ispunio najraznovrsnijom problematikom ruskog i ukrajinskog židovstva iz vremena revolucije i kišimjevskih pogroma. Budući da pisac jednostavno hoće da crta život — a crta ga dakako na svoj

način — život, koji hoće da prikaže realistički bez težnje da kaže svoju riječ o »riješenu«, moći ćeš iz tog tako reći neutralnog crtanja upravo izvesti zaključak pro cionizam, kako je i onaj napomenuti recenzent našao i onu citiranu alternativu

»Mary« nije dokraja reprezentativna za Šaloma Aša i ne valja po njoj stvarati sud o psihičkom i literarnom djelu ljudi jidiš književnosti. Ova će se knjiga svjediti ljudima, u kojih imade sposobnosti, da se zanesu romantičarskim idealizovanjem, a i onima, koji se mogu da zagriju, razbacanim dobrim misaonim refleksima.

»Zabavna Biblioteka« dobro je učinila, što je uhvatila priliku da izda jednog književnika sa područja, koje jugoslavenska čitalačka publika nikako ne pozna.

stvo očuvalo u vjerskom pogledu kroz vijekove.

Nepregledan broj automobila i kola krenuo je kroz svečano okićene ulice grada do židovske sinagoge. Sinagoga, jedna od najljepših u našoj državi, bila je dupkom puna. S Torom u ruci dočekalo je odaslanstvo vrhovnog rabina pri ulazu u sinagogu. Tu je predsjednik općine, dr. Adolf Klein u vanredno lijepom govoru pozdravio visokog gosta. Zatim je počela služba božja. Sinagom razlijege se zvukovi psalama, koje je izveo nadkantor Josef Bassler uz pratnju kora. Hiljadama godina već prate ove riječi židovski narod, a uvijek su nam lijepe i vazda nove.

Nadrabin dr. Josef Gerson govorio je o znamenovanju dana i pozdravio je vrhovnoga rabina, dra. Alkalaja, kao vjersku poglavicu jugoslavenskog židovstva i kulturnih i socijalnih prilika domovine, naglašujući, »da je udes židovstva mjerilo humaniteta i kulture.«

Zatim je govorio vrhovni rabin dr. Alkalaj o vjerskim i patriotskim odlikama židovstva. »Nije nužno«, rekao je, »da se Židovima propovijeda patriotizam, jer to znadu iz riječi proroka. Židovi vazda su vjerni državi, u kojoj žive i samo zloba, predrasuda i kljevetanje mogu to da poriču. Njegovo će biti nastojanje, da radi za harmoniju i slogu u židovstvu i državi. Njegove su riječi bile ispunjene dubokom ljubavi i privrženosti za svoju braću i za sreću i dobrobit domovine. Govor vrhovnog rabina ostavio je dubok dojam na sve slušatelje. S Maariv molitvom svršila je svečana služba božja.

Iza toga bila je lijepa svečanost u velikoj dvorani gradske vijećnice. U prisustvu vrhovnog rabina i brojnih gosti predao je veliki župan Gjorgjević udovici Rafaela Hartmana orden Sv. Save III. razreda u znak priznanja za njezino humanitarno djelovanje.

U gradskoj vijećnici primio je vrhovni rabin razne deputacije. Gradski načelnik Alba Malagurski pozdravio je vrhovnog rabina vanredno srdačnim govorom u ime grada Subotice. U ime rabinskog Saveza došli su dr. Urbach (Zemun), dr. Fischer (Sombor), dr. Kiš (Novi Sad) i dr. Keller (B. Topola); od Saveza bogoštovnih općina pozdravio je direktor Kohu vrhovnog rabina. U ime srpske crkvene općine pozdravili su vrhovnog rabina proto Marko Ristić i dr. Vladislav Manojlović. Zatim je došlo cjelokupno predstojništvo bogoštovne općine s drom. Kleinom na čelu, te je predalo vrhovnom rabinu umjetnički izrađenu diplomu o imenovanju začasnim članom subotičke bogoštovne općine. Iza toga redala su se odaslanstva bogoštovnih općina Vojvodine: Novisad, Sombor, B. Topola, Vrbas, Kula, Vel. Kikinda, Mohol. Dr. Wolf pozdravio je vrhovnog rabina lijepim hebrejskim govorom u ime Talmud Tora društva, a školski nadzornik Gjuro Popović u ime državnih škola. Konačno pozdraviše vrhovnog rabina i židovska omladinska društva: Ha-koah, Reus i Menora.

Na večer u 8 sati priredjen je banket. Prvi toast izrekao je vrhovni rabin dr. Alkalaj Kralju i Kraljevskom Domu. Zatim su redali govori velikog župana Gjor-

gjevića, dra. Kleina, pukovnika Miroslava Tomića, dra. Urbacha (Zemun), direktora Koha (Beograd), dra. Kelba (Topola), dra. Gersona (Subotica), dra. Kiša (Novi Sad) i dra. Tordaia (Subotica).

U ponedjeljak održana je konferencija vojvodjanskih Židova, kojoj je predsjedao dr. Pops (Beograd). Na dnevnom redu bile su 3 točke. Direktor Ivan Koh referirao je o konfesionalnom zakonu, koji će se doskora stvoriti. Druga točka dnevnoga reda bile su židovske škole u Vojvodini, a treća: o bogoštovnome prirežu u Vojvodini. Na svaku točku nadovezala se opširnija debata.

Židovstvo u Vojvodini ima dobrih židovskih tradicija i ispunjeno je svijesću židovskih narodnih vršina. Misli i forme, koje je cionizam, djelo izbavljenja židovstva, dao našoj sadašnjosti, nismo vidjeli i često taj nedostatak osjećamo. Pored svega traženja i htijenja — mimoilazi se glavna stvar. Nedostaje čvrstog tla, što ga mi cioniste osjećamo u židovskoj istoriji i židovskoj budućnosti. Nadamo se, da će i ovdje židovsko srce i um spoznati istinu.

Marthei.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Rumunjski djački pokret. Javljaju iz Cernovic: Prigodom otvorenja ovdšnjega sveučilišta zaposjela je jedna grupa sveučilišnih slušatelja sve ulaze u sveučilište i onemogućila Židovskim diacima pristup sveučilištu. Druga jedna grupa prodrla je u dvoranu prof. Lungalaka i zahtjevala, da profesor pozove židovske djake, da napuste dvoranu. Zastrašen prijetnjama, odazvao se profesor zahtjevu djaka, a kad je htio, da izvješćuje rektora o tome, spriječili su to djaci, onemogućivši, da ostavi dvoranu. Redarstvo i vojska uspostavila je konačno mir.

Prema vijestima iz Jassy-a ponovno je ojačao djački pokret. Savez hrišćanskih slušatelja podnio je memorandum akademskom senatu, u kojemu su iznešeni uvjeti, prema kojima bi se opet mogao uspostaviti red i mir na sveučilištu. Traži se prije svega uvođenje numerus claususa. Senat sveučilišta zamolio je ministra unutrašnjih djela, da rasturi Savez hrišćanskih slušatelja, jer radi bez privole akademskog senata. Ministar smjesta je naredio šefu redarstva, da rasturi Savez hrišćanskih udruženja.

Socijalističke metode. Bečko gradsko zastupstvo donijelo je zaključak, da se židovski narodni zastupnik dr. Leopold Plaschkes ima izručiti radi nekih tužbi za uvredu poštenja. Mi sigurno ne bi to uzeli povodom za kritiku, da je nobličačeno u parlamentarnom svijetu i da se bečki socijaliste strogo drže toga principa. Ali, tome nije tako. Bečki socijaliste, koji imaju majoritet u gradskom zastupstvu, ne riješavaju inače tako hitno ovakove zahtjeve za izručenje, pa ni u slučajevima, gdje se tražilo izručenje pojedinaca radi počinjenog zločina. Hitnost postojala je samo u slučaju dra. Plaschkesa. Njega tuže židovski socijaliste, koje je on napadao za vrijeme zadnjega štrajka činovnika u bečkoj bogoštovnoj općini i zadnjih općinskih izbora. I za ljubav partijskih drugova hitno se izručuje dr. Plaschkes mimo svih običaja i prava. Socijaliste danas u mnogočemu gore gospodare gradskom upravom, no svojedobno hrišćanski socijali, pa treba samo podsjetiti na njihov nedemokratski, upravo anti-semitski postupak u pitanju općija.

Jedan govor protiv pogromske politike u Budimpešti. U budimpeštanskom parlamentu govorio je zastupnik hrišćansko sejačke stranke, Tanković, protiv konfesionalizma u politici. Uvodno naglašuje, da je uvijek bio protiv numerus claususa, pa pozivlje ministra predsjednika, da čim prije ukine taj zakon. »Jer zapadamo li jednom u konfesionalizam«, reče, »u daljnjem će slijedu doći do antisemitizma, a onda mora doći pogrom, a pogrom se ne će zaustaviti kod jedne konfesije, već će zahvatiti i druge, a konačno će biti u borbi sve društvene klase.«

Zatim se bavi zloupotrebom krilatice o hrišćanskoj politici. »Ograđujem se protiv toga, da se religija unese u politiku. To je zloupotreba, koju najodlučnije osudjujem. Iskustva posljednjih godina opravdaju moja razlaganja. Ili zar se nisu i »Britannia ljudi« služili hrišćanskom krilaticom? Bilo je vremena, kad je svaka mištarija tražila hrišćansku politiku, a na koncu se pokazalo, da ti vitezovi hrišćanske misli hladnokrvno raskomadaju i svoje vlastite hrišćanske sugradjane. Opominjem s ovoga mjesta seosko pučanstvo, ali i pučanstvo Budimpešte da se ne upušta u vjersko razdraživanje. Jako slab mora da je religiozitet i vjera, kad se mora služiti ovako odvratnom propagandom. Neka narod u vlastitom svom interesu ne nasjeda hrišćanima, jer to vodi do čina, do kropyrolića. Vladu pozivljem, da najstrože progoni svako vjersko huškanje.«

Slijedeći dan govorio je član vladine stranke grof Hóyos, protiv numerus claususa. Smatra potrebnom reviziju toga zakona na magjarskim visokim školama. Po njegovu mišljenju uopće znači taj zakon nepovlasno umješanje države u unutarnje prilike visokih škola.

U Sedmogradskoj su zabranjena predavanja Nahuma Sokolova. Predsjednik egzekutive g. Nahum Sokolov stigao je u Cluj, ali je prema informacijama jednog zvaničnog madžarskog dopisnog biroa policija zabranila održanje njegovog najavljenog predavanja. Isto su tako zabranjena njegova predavanja u Temešvaru i Aradu, jer vlasti hoće da predušetnu antisemitskim demonstracijama.

Akcija Keren Hajesoda u Varšavi. U Varšavi akcija Keren Hajesoda vrlo dobro napreduje usprkos 14-dnevnoj bolesti g. Leib Jaffeja. I manjem općemu interesu poradi konferencije poljskih cionista i u predgrađu varšavskom Pragi, K. H. Akcija uspijeva; ovdje došiju obveznice sumu od 10.000 dolara. U Varšavi su dosad polučene ovjeze na sumu veću od 63.000 dolara.

Konferencija Keren Hajesoda u Egiptu. Prema vijestima J. T. A., bila je u Kairu konferencija K. H., na kojoj su sudjelovali delegati iz svih krajeva Egipta. Konferenca je zaključila, da u najskorije doba započne sa velikom K. H. kampanjom.

Fond židovskih slobodnih židara u Americi za izgradnju Palestine. Mr. William Rowan, direktor njujorškog slobodnožidarskog okruga, najvećeg okruga slobodnih židara uopće, zauzeo se je na posljednjem sastanku toga okruga za izgradnju židovske domaje u Palestini. Mr. Rowan odaslao je g. Louis Sable-u, članu egzekutive američke cionističke organizacije i američkog Keren Hajesoda, pismo, u kojem izražava svoje zadovoljstvo, što je Mr. Sable, okružni zastupnik slobodnih židara, zajedno s drugom braćom osnovalio grupu slobodnih židara za podpiranje obnovnog djela u Palestini. Ova je grupa zaključila da stvorj fond od minimalno 100.000 dolara, da njime Keren Hajesod sagradi jednu školsku zgradu u Palestini. Prema njujorškom listu »Yiddiches Folk« ima u državi Newyork 91 ložiša sa 900.000 slobodnih židara a među njima ima mnogo židova.

Profesor Engel za Geulat Haarec. Poznati komponista i glazbeni kritičar, prof. Engel, potpisao je poziv, koji je upravljen žid. piscima i umjetnicima, da ih pozove na sudjelovanje kod velike kampanje Ž. N. F-a. Od ostalih potpisa spominjemo još umjetnike Jos. Topfera, Ben Cion-Zuckermanna, Gur-Arte i dr. Mazje-a.

Poljski Hehaluc ima 7.000 članova. Kako javlja radnička štampa Hehaluc organizacija u Poljskoj ima 7000 članova. Osnovan je posebni halucčki fond, da se halucima dade teoretska i praktična gospodarska naobrazba. Sabiranje za taj fond vanredno je uspjele. Dosada sakupljeno je 8000 dolara.

CENTRALNA UPRAVA KEREN HAJESODA ZA JUGOSLAVIJU

traži:

a) tajnika sa organizaturnim, administrativnim, i agitatorskim sposobnostima;

b) pomoćnog činovnika ili činovnicu, eventualno samo za poludnevni rad. Poneude na adresu Šime Spitzer, Zagreb, Ilica 31.

vani, jer mislihu, da će dobiti svega 10 mandata a ostala 33 da će pripasti njima.

Iza izbora održali su cionisti banket na kojem su gg. dr. Sattler, Locker i Meyer zahvalili svojim biračima za dano im povjerenje. 1. februara birati će se novo predstojništvo. Intervjuisao sam nosioca cionističke listine g. dr. Sattlera, pa mi je kazao, da je potpuno zadovoljan sa izbornim uspjehom i da će cionisti od 11 mjesta u predsjedništvu tražiti za sebe 5 mjesta. Sa grupom «disidentata» (listina g. Kohna) ne će saradivati nego će istupati samostalno nastojeći, da izvrše program, koji su u izornoj borbi bili iznesli.

Meir W.

Instalacija rabina u Vršcu. U srijedu 21. o. m. bila je instalacija novog vršačkoga nadrabina g. dr. Leopolda Fischera. Svečanostima je sudjelovalo čitavo pučanstvo grada Vršca. Prije svega je bila svečana sjednica bogoštovne opštine, kojoj su uz zastupnike svećenstva svih konfesija te civilnih i vojničkih vlasti prisustvovali g. dr. Fridrik Pops u ime Saveza opština i beogradske askenaske bog. opštine i deputacija iz Bele Crkve na čelu s opštinskim predsjednikom g. dr. M. Zimmerom. Pošto je predsjednik vršačke opštine g. S. Berg pozdravio g. Vrhovnoga Rabina dr. I. Alkalaja i g. dr. Leopolda Fischera slijedili su različiti drugi pozdravni govori, popraćeni sa velikim ovacijama.

U samome hramu započela je instalacija pjevanjem nadkanitora, iza kojega je Vrhovni Rabin g. dr. I. Alkalaj u vjerpome govoru istakao i prikazao zadaće rabina i naglasio, da ličnost novoga rabina g. dr. Fischera pruža dovoljno garancije za pređano vršenje tih dužnosti. U odlično izgrađenoj propovijedi, koja je srca svih prisutnih duboko dirnula, izvodi g. dr. Fischer kako ima da rabin bude duševni vođa svoje opštine. Instalacija završava molitvom za kralja i domovinu, a onda se opet zaredaše pozdravni govori.

U večer je bilo svečani komers, na kojemu su se uz duhovite zdravice čitali prispjeli brzozavi iz ktave kraljevine.

Vinkovci. (Iz M. C. O.) Na 21. o. m. na večer održana je redovita glavna skupština M. C. O. u Vinkovcima u prisutnosti izaslanika R. O. S. C. J. Lava Sterna. Zbor bio je razmjerno vrlo dobro posjećen. Iz izvješća predsjednika M. C. O. Vilka Ornsteina vidjelo se, da je M. C. O. u glavnome udovoljila svojim finansijskim dužnostima prema S. C. J. i da je namaknut propisani kontingent za jugosl. halučku farmu i za K. K. C. Za Keren Hajesod nije se radilo. Šekelska Akačija završena je dobrim rezultatom. Cionističkog života nije bilo. Tek omladina je nešto radila, ali bez dovoljne potpore od strane odraslih. — Iza toga je Lav Stern govorio o Aktuelnim problemima obnove Erec Israela. U kratkim je crtama dao prikaz povijesti cionizma od Balfourove deklaracije do San Rema. Zatim je govorio o značenju Jewish Agency, o njegovoj kao o ulozi naših fondova u izgradnji Erec Israela. Tempo je rada prespor, jer Židovi u Galuti, pa ni ti najbolji, ne vrše svojih dužnosti u onoj mjeri, kako bi to bilo potrebno. Organizacija, koja bi se ograničila samo na sabiranje novaca, ne može se trajno održati. Treba njegovati idejnu stranu pokreta, treba buditi i poučavati, pa će se mnogo lakše i brže nego danas doći i do materijalnih sredstava. Inače će ljudi doskora prestati da daju ma i svoje dosadanje čedne novčane priloge. Ju-

goslavenska halučka farma je najbolje sredstvo cionističke propagande u nas. Govori o važnosti farma za naš S. C. J. i za pokret uopće, tumači plan osnivanja i rada te forme, govori o kvaliteti i vrijednosti naših halucim i obvezuje M. C. O. Vinkovci, da za farmu sakupi unutar 2 mjeseca toliku svotu, koliko je dosele sakupljeno. Poziva glavnu skupštinu, da u odbor M. C. O. izašalje svoje najbolje i najjače ljude, a ovima predočuje dužnost, da se povjerenih im funkcija prime i da ih savjesno vrše. Govor je saslušan vrlo pažljivo i ostavio je dubok dojam. Izabran je novi odbor koji po svome sastavu daje nadu, da će M. C. O. u novoj godini raditi vrlo živo i dobro. Ispred novoga odbora zahvalio je Dofa Beck predavaču za poticaje, koje je dao novome radu u Vinkovcima, te zanosnim riječima poziva sve članove na savjesno vršenje dužnosti.

Novisad (Predavanje Lava Sterna). Na 22. o. m. na večer govorio je izaslanik R. O. S. C. J. Lav Stern o Aktuelnim problemima obnove Erec Israela. Posjet bio je odličan. Bilo je u koncertnoj dvorani do 350 slušatelja, koji su bez daha slijedili temperamentne izvode predavača. Govor bio je pun aluzija na židovsku prošlost, te je dao jasnu sliku istorijskoga kontinuiteta i kauzaliteta i povezanosti pojedinca sa sudbinu zajednice. U takovome okviru dodirnuo je predavač sve aktuelne probleme obnove Erec Israela, a naročito u vezi sa Jewish Agency, K. K. L., K. H. i jugoslavenskom halučkom farmom, te je upozorio na dužnosti i mogućnosti rada, na zasluge i krivnje svakog pojedinca oko obnove Palestine. Govor je u mnogome obogatilo znanje općinstva i djelovao je propagandistički izvanredno. Oduševljenje bilo je ogromno. — Predavač je obvezao M. C. O., da nastavi rad u korist naše farma. Gospojinski odbor Pro Palestina prirediti će uskoro zabavu, koje će čist prihod ići isključivo u korist farma.

Predavačko veće Mjesnog vodstva zagr. žid. oml. Dne 22. o. m. priredilo je «Mjesno Vodstvo» zagrebačke omladine predavačko veće, na kojem je g. Šimo Goldberg. Jevrejski učitelj održao predavanje «O bčcu nove jevrejske književnosti». Predavač je u početku predavanja dobro i informativno govorio o značenju jevrejske literature iz perioda haskale i istaknuo glavne momente, po kojima se najmlađa jevrejska literatura razlikuje od literature toga perioda. Zadržavši se ponešto kod djela Fršmanova prešao je predavač na druge reprezentante najnovije jevrejske književne renesanse. Ovdje je prdavač veoma opširno govorio o Šneur u čitajući i ponešto predugie slobodne prijevode njegovih djela, koja pokazuju osnovnu pščeve karakteristike. Uzređni uzi opseg ovakovih predavanja ne dopušta onakovu opširnost u kakovu je predavač zapao govoreći o Šneuru. Zbog toga nije preostalo vremena da govori o Bjeliku, Černihowskom i drugim. Gosp. Goldberg pokazuje dobro poznavanje predmeta, o kojem je predavao, ali mu je predavanje pored napmenutog nedostatka bilo donekle pogrešno, jer nije bilo udešeno za najveći dio publike, koja u nas dolazi na predavačke večeri i priredbe «Mjesnoga vodstva».

Abduť Hacořim, kibuc Zagreb moći nas, da objavimo te će uskoro početi s izdavanjem hrvatskog prijevoda knjige Adolfa Böhma; *Die Zionistische Bewegung*. Prijevod će izlaziti litogra-

ijom u svescima, uz cijenu od D 5. po sveslu. Djeo je prevela grupa Alef zagrebačkog kibuca. Vodstvo Abduť Hacořima nazaslat će u toj stvari naročite cirkulare svim udruženjima omladinskog saveza.

IZ SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADIN-SKIH UDRUŽENJA.

1. **Vijesti u »Židovu«.** Ovime odredjujemo, da sve vijesti u »Židovu« iz našega »R. O.« imadu sva savezna udruženja smatrati posebnim saveznim dopisima. Stoga ih imadu izrezati i poslije izvršenja odredaba spremiti u društveni arhiv.

2. **Predsjednik S. Ž. O. U.** Cvi Rothmüller vratio se sa svoga putovanja (Beograd, Novisad, Mitrovica, Brod, Split, Sarajevo, Travnik, Zenica, Žepče, Zavidovići, Tuzla, Doboj i Derventa). Njegova je adresa; Zagreb, Palmotićevo ul. 17a.

3. **Nova udruženja.** U Žepču i u Doboju stvorena su sav. udruženja (Adresa za Žepče: Rahela Kabiljo; za Doboj: Leon Albahari). Upozoravaju se obližnja udruženja, da stupe s novostvorenim društvima u kontakt, kako bi im bio rad olakšan.

4. **Odgovor na cirkulare.** Na posljednje cirkulare Bjališkovo veće (ferijalno naselje, Haavivsko popodne, Hamišaasar bišvat) nijesmo dobili odasvud odgovor. Molimo, da društva na njih što prije odgovore, da posvete što više mara gornjim priredbama i da onda javu o njihovu uspjehu.

5. **Spomenica »Benevolencije«.** Na Saveznom Vijeću u Novome Sadu zaključeno je, da svako sav. udruženje imade za svoju knjižnicu nabaviti 1 primjerak Benevolencijine Spomenice. R. je O. uspio, da sav. udruženja dobiju Spomenicu za 40 Din. — Prema nalogu R. O-a razaslati će Žid. Oml. Kolo u S. Ž. O. U. Sarajevo, Spomenice svim sav. udruženjima pouzecom, našto se sav. udruženja upozoravaju.

R. O. S. Ž. O. U.

(Zagreb, Ilica 31, III. kat.)

PALESTINSKO PUTOVANJE.

Umoljavaju se svi oni, koji žele da u proljeće pohode Palestinu, da se odmah (najkasnije do 15. februara) prijave Palestinskom Uredu. U prijavama treba da je označeno vrijeme, kada i na kako dugo bi htio da putuje (mart ili april), te svota, koju bi mogao da potroši. Prema tim prijavama izradit će Palestinski Ured u dogovoru s putničkim društvom Palestine Express Co. točan nacrt putovanja.

Palestinski Ured.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael)

Izkaz darova br. 8. za vrijeme od 15. do 29. januara 1925.

OPĆI DAROVI.

Novi Bečej: Andor König 30, Geza Weiss 100, na rodjendan Anuske Weiss sabrano 136. N. N. 12. — 278.—

SKRABICE.

Osljeđ: Katz 71.50, Wolf 20 91.50
Koprivnica: Elza Hirschl 100, Hotel »Križ« 62, mg. Felix Stein 60, ud. Vlado Fischer 53, Pavao Handler 42.25, Josip Milhofer 40, Jakob Rosenberg 40, Hugo Heinrich 36.75, Josip Spiegler 33.25, Elvira Kollmann 30, Leo Wolfensohn 29.75, Adolf Reich 25, Geza Kastl 24, Milan Scheyer

21.50, Jakob Hirschler 21.50, Zvonimir Kollmann 20, »Herut« Koprivnica 19.75, Rechnitzer 18.50, Hermína Mayer 14, Margita Würzburger 11.75, Dragica Herzer 10.75, Luci Hirschler 10, Leopold Fuchs 9.75, Bog. opčina 7.50, Kollmann Artur 6, Vilim Grünwald 6, M. Perera 5, Würzburger i Grünwald 5 770.—
861.50

DAROVI ZEMLJE.

Banjaluka: Žid. akademičari 250.—
Požega: 655.—
Slatina: 250.—
Bjelovar: 310.—
Sisak: 1.—

Našice: —.70
Ludbreg: 50.—
Prijeđor: 175.—
Bjelovar: 107.—

Osljeđ: Židovska ferijalna kolonija 1000, Israelsko gospojinsko društvo gornji grad 1000, Klub židovskih žena 335, Mihael Engelmann 20, Jehuda Schein 20, Šalom Kohn 36, Mjesto vijenca na odar pok. Irme Petković daruju: Drag. Freundlich 25, Adolf i Julia Mahler 25, Povodom smrti I. Sternberga daruje obitelj Sternberg 150, Mjesto vijenca na odar pok. ud. Nine Krausz daruju: Izidor Kohn 50, Jakob Weiss 50, Bela Friedmann 50 2761.—

Zemun: Na svatovima Grete Majer i Hugo Sebök daruju: Dr. Wöhl Josefina 100, Lipot Schweiger 100, Aleks. Sporer 100, Mavro Sporer 100, Bela Sonnenberg 100, Hugo Sebök 100, Joel Majer 100, ud. Reich 30; Na Brit Mila Ašer Santo 100, na Brit Mila Aleks. Köhn daruju: dr. H. Urbach 20, dr. A. Schön 50, Sam. Scheer 20, W. Adler 10, H. Bihaly 10, H. Kaiser 20, Gutwillig 30, V. Karpah 100, dr. S. Sonnenfeld 50, Hugo Kohn 30, Alfred Kohn 100, N. N. 100, E. Kleimann 30, I. Kronstein 50, I. Pisker 20, G. Keller 25, Jakob Rubin 50 1545.—

Travnik: Mjesečni doprinos za januar: po 60: Tilda Salom, po 20: Konfort Blanka, Konfort M. Sara, Konfort I. Sara, Gracija Salom; po 12: Klara Salom, Majka Salom, Atias Rifka, Rahela Konforti, po 10: Rifka Finči, Flora Salom, Bukica Montiljo, Levi Vida, Rahela Atias, Papo Estera, Salom Hana, Salom Sara, Konfort Luža, Altarac Hana, Rosenzweig Maria, Pinto Flora, Pinto Klara, Abinim Sara; po 8: Jetty Schneetrep, Weiser Toni, Abinim Flora; po 5: Kaldéron Flora, Spiegel Berta; po 4: Estera Alkalay, Dora Altarac 370.—

Koprivnica: Čisti prihod Hanuka zabave 1000.—

Zagreb: Dr. Beno i Vera Stein umjesto čestitke vjenčanju dra. Brauna 50, dr. Drago Rosenberg na ime Adolf-Licht za telefonsku uzpostaju 100, Rika Hoffmann 100, Židovsko Nar. Društvo dio Hamka-akcije 1000, za spomen na momačku večer dr. Oto Braun 1500 2750.—

10.224.70

TORA DAROVI.

Osijek: Povedom Bar-Micva Bele Hahn daruju: Moritz Spitzer 100, Hugo Hahn 100, Bela Hahn 100, Ervin Schön 50, dr. Ignjat Fürst 100, Ljudevit Kohn 200, Hugo Hahn 100, Adolf Mahler 100. — Prig. Bar Micva Schön ml. daruju: Schön ml. 25, Hugo Schön 100, prig. visokih blagdana daruju Hugo Hahn 200, dr. Ignjat Fürst 100, Miklos Pollak 20 1295.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Zagreb: Zora Stern 46, Sulamit Kajon 88.50, Leopold Diamant 114.25, Vera Klein 46.50, Hela Wagmanin 63, Paula Wachs 10 368.25

DAROVNA KNJIGA.

Zagreb: Na spomen pok. Bertolda Hirscha daruje dr. Hugo Kon 100, prig. Brit Mila u kući Manfred Sternberg sakupljeno 1050, prig. vjenča-

nja Regina Levi—Dr. Oto Braun daruju: obitelji Levi—Braun 200 1350.—

Osijek: Na vjenčanju Berta Bröder—Leo Engel daruju: po 50 Din.: Mirko Krausz, Kozma, Ad. Engel, Zankover, Jakob Spitzer, H. Mautner i supru- ga, Devizni, odio Jugobanke, Leo Engel i su- pruga; po 30: Gustav Steinitz, po 25. ing. Gabor Engel 455.—

1805.—

PREGLED:

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	13.759.45
Iz Bosne	795.—
Iz Srbije	—
Iz Vojvodine	278.—
UKUPNO	14.832.45

Od 1. oktobra 1924. do 29. januara 1925. unišilo svega Dinara 231.227.47.

Specifikacija darova iskazana u »Židovu« broj 3.

OPĆI DAROVI.

Subotica:	350.—
GEULAT HAAREC.	
Skoplje:	3500.—

ARANKA FLESCH
LEO WEISS
zaručeni.
Baranjar Dol, Miholjac
Januar, 1925.

KOMPTOARISTICA
potpuno vješta hrvatskom, nje- mačkom jeziku, stenografiji i svim uredskim poslovima traži se.
Ponude na Pošt. pretinac 66, Za- greb I.

NATJEČAJ.
U izraelitičkoj aškenaskoj bogo- štovnoj općini **Banja Luka** ima se od 1. maja 1925. popuniti mjesto **kantora** koji je uz to Šohet i Bodek, Bal- Kore, eventualno i Mohel, te koji mora podučavati vjeronauk na osnovnim i srednjim školama.
Natjecatelj mora znati srpsko- hrvatski jezik. Traži se mladja sila. Plaća po pogodbi.
Ponude sa prepisom svjedodžaba i naznakom obiteljskog staleža ima- du se do 15. marta 1925. upraviti na potpisanog predsjednika.
Putni troškovi naknaduju se sa- mo onom, koji bude pozvan.
B a n j a L u k a, 26. januara 1925.
Moritz Grünwald.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG
Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.
Dioničarsko društvo
„M E R K U R“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, lica 31. Telef. 17-93.

STAKLANA
BRAČA GROSS
ILICA 84. Z A G R E B Telefon 12-27.
Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.
Najjeftinije vrelo za nabavu:
Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora
N A M A L O I V E L I K O
Najveći izbor letvica za okvire.
Vlastita radionica okvira za slike i ogledala.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Raučuk pete i potplate.

VREĆE
iz jute, tekstilita i papira nove i upo- trebljene u svim dimenzijama za bra- šno, posije, ugallj i t. d., dobija se najjeftinije kod tvrtke
SCHOTTEN I DRUG
Orlovača 13 ZAGREB Telefon 16-85
Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjela

„MIRIS“
Miwol
tvornica običnog i toaletnog sapuna
Bjelovar

„M A C H E R“
Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele- posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto- koliranu tvrtku **„MACHER“**

כשר
Restauracija „KARMEI“
u prostorijama prijašnje restauracije Andžela, **Petrinjska ulica 26.**
Solidna i dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.
Abonenti dobivaju popust.
Za obilnu posjetu molim
Restauracija „KARMEI“

Tko oglašuje - taj napreduje!

P A M U K sve vrsti i u svim brojevima **Žuti — bijeli — farbani**
A. ROMANO **M O L I N O**
ZAGREB, Boškovićeve ulica broj 15 Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66
žutica platno **šifoni** vata (za poplune)